

GRAMATICA LIMBII ROMÂNÊ

EXERCII – ANTRENAMENT ȘI PERFORMANĂ

CLASA **a VII-a**

Adina Dragomirescu (coord.)

Irina-Roxana Georgescu • Delia-Monica Georgescu

Raluca-Diana Răducanu • Ileana Gae • Alina Dinu

Maria-Ramona Nedea • Adina Ionescu

CORINT
EDUCAȚIONAL

CUPRINS

Cuvânt-înainte	3
Abrevieri	4
Unitatea I	5
Unitatea II	29
Unitatea III	57
Unitatea IV	87
Unitatea V	109
Unitatea VI	131
Teste predictive și sumative	151
Sugestii de rezolvare	167

CONȚINUTURI DIN PROGRAMA ȘCOLARĂ:

- ⊙ **Fraza. Norme de punctuație**
- ⊙ **Conjuncția**
- ⊙ **Derivarea. Compunerea. Familia lexicală**
- ⊙ **Pleonasmul. Categoriile semantice (actualizare). Confuziile paronimice**
- ⊙ **Îmbinări libere de cuvinte și locuțiuni. Termeni științifici. Limbaj popular. Variație regională a limbii**
- ⊙ **Utilizarea corectă a accentului. Variantele accentuale admise/neaadmise de normă**

TESTUL 1

- ⊙ **Citește textul de mai jos, apoi răspunde la cerințele date.**

Maria Petre, din Parepa, se născuse la 23 septembrie 1923 și avea doisprezece ani când a devenit peste noapte... Sfânta din Parepa. Până la vârsta aceea, fusese un copil ca toți copiii satului, care mergea cu oile sau cu vaca, care se juca cu alți copii, care scria pe tăbliță la școală. Într-o zi oarecare, o trimiseseră părinții, ca de obicei, cu oile pe marginea lacului din spatele casei, cel de lângă „drumul vacilor”. Tot ca de obicei, nu era singură, ci cu încă două prietene de aceeași vârstă, la rândul lor trimise de părinți cu oile. Era prin august, pe la sfârșit. Fetele râdeau și alergau încercând să stăpânească mieii. Lacul nu era foarte mare pentru că încă nu se făcuse dig în capătul lui. Lumea semănase grâu pe marginea drumului, de fetele trebuiau să aibă multă grijă ca oile, dar mai ales năzdrăvanii de miei, să nu intre pe locurile cultivate, să nu dea de necaz cu proprietarii. La un moment dat însă, două dintre fete, care se luaseră cu joaca depărtându-se, au observat că oile au intrat într-unul dintre lanuri și au început să strige la Mărioara pe care o lăsaseră undeva pe marginea lacului, să se ducă ea să le dea înapoi. Mărioara nicăieri. Au revenit lângă lac, dar Maria dispăruse de parcă o înghițișe pământul. Iarba era încă bătătorită acolo unde se jucaseră cu doar cinci minute înainte. Nici măcar loc de ascuns nu era în apropiere. Era ceva stuț pe lac, dar la vremea aceea era foarte mic și mai mult pe apă, așa că nu avea cum să se ascundă acolo. Fetele s-au speriat. Au strâns repede oile de pe unde erau și le-au mânăat înapoi în sat. Au mers prima dată pe ulița care ducea la casa Mariei să vadă dacă este acolo. Tanti Rada, mama Mariei,

era cu ceva treabă prin curte. Femeia și-a recunoscut imediat oile la poartă și tare s-a mirat că le vede atât de devreme.

– Tanti, Maria un'e-i, bre? Întrebă una dintre fete.

– Da' tu pe mine mă întrebi, moțato? Păi n-ați plecat câteșitrele de dimineață?

– Ba da, bre, tanti, da' nu mai e! Iete oile ei aci. Niii, zbârlito! Dădu fata cu un băț ca să intre oile în curtea omului.

– Cum să nu mai hie, fă? Ce, a luat-o careva pe sus? Doamne, iartă-mă! se miră Rada.

Și atunci femeia se întunecă la chip de îngrijorare și își chemă omul. Îi spuse ce au zis fetele și nea Marin, că așa îl chema pe tatăl Mariei, ieși în grabă pe poartă, zicând:

– Ia, dați și voi oile voastre aci pe bătătură și haideți cu mine să-mi arătați locu'. Un'e era, fă, la mar'ne?

– Da, bre, acoloa lângă lac, cam în dreptu' locului lu' mătălică.

Porniră împreună în pas grăbit către locul cu pricina. Ajunși acolo, omul își dădu pălăria jos și se șterse cu dosul palmei pe frunte. Puse palma streășină la ochi și începu să scruteze oglinda lacului. Nici măcar nu avea cum să se înece cineva în lacul ăla, căci apa nici nu trecea unui copil de doisprezece ani mai sus de brâu. Și nici nu se vedea drum croit prin stof. Grâul de peste drumul vacilor era destul de mic. În rest, câmp deschis.

– Aoleu, zise nea Marin speriat, s-o hi dus la puțul din spatele grădinii să bea apă!

Și o luă la fugă pe scurtătură către fundul curții lui care era cam la vreo două-trei aruncături de băț de lac. [...] Ce să facă omu'? A fugit către casă uitând de fetele lăsate pe marginea lacului și a început să strige la vecini.

– Bă, care ați văzut-o pe Maria mea?

Nimeni niciun răspuns. Într-o oră știa toată ulița că Maria dispăruse și ieșiră câte unu-doi din fiecare gospodărie să-l ajute pe nea Marin la căutare. Au luat tot la ochi. Ulițele, marginea lacului, „drumul vacilor” până hăt, departe, lanurile până în capătul celălalt, locul unde se jucaseră și unde fusese văzută ultima oară, și încă o dată... și încă o dată... până seara. Dar tocmai dinspre locul dispariției se auzi la un moment dat un strigăt de copil.

– Nea Marineee! Iete-o aci, bre! Doarme!

Nea Marin auzi cu greu ce striga fata, dar o rupse la fugă către locul acela, strigând la rândul său:

– Fă, ți-a sărit vreo doagă? Păi ce să caute acolo? Că nu era!

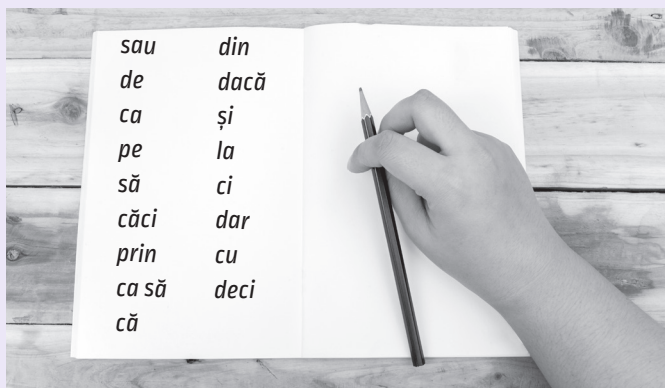
Trecuseră de cel puțin trei ori prin locul acela în căutările lor. Nu avea cum să apară acum așa, din senin, din iarbă verde. Ajuns acolo, omului nu-i veni să-și creadă ochilor. [...]

Unitatea I

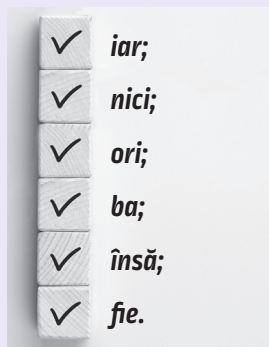
– Măi, fetiço, măi, sufletu' meu! Mărieee... făi, Mărie! O scutură ușor. Dați, mă, unu' fuga de aduceți apă să-i dau pe față, zise el agitat către grupul de bărbați și femei care se adunaseră în jurul lor. Mulți se închinau, alții se uitau și nu înțelegeau cum de a apărut acolo fără ca cineva să bage de seamă și, mai ales, de unde?!

(Daniel Iancu, *Țânțaru'*)

1. Pe caietul lui Mihnea, un elev de vârsta ta, conjuncțiile și prepozițiile din textul de mai sus s-au amestecat. Încercuiește cu o culoare prepozițiile și cu altă culoare conjuncțiile.

2. Citește lista conjuncțiilor pe care Mihnea nu le-a găsit în text. Construiește câte o frază alcătuită din două propoziții, cu fiecare conjuncție din listă. Subliniază predicatele în frazele construite.

3. Grupează, în tabel, conjuncțiile de la exercițiile 1 și 2, în funcție de felul lor:

Conjuncții coordonatoare	Conjuncții subordonatoare

4. a. Bifează căsuța corespunzătoare enunțurilor în care cuvântul *și* are valoare de conjuncție.

- *Și o luă la fugă pe scurtătură către fundul curții lui...;*

- *Maria Petre, din Parepa, se născuse la 23 septembrie 1923 și avea doisprezece ani;*
- *Îi spuse ce au zis fetele și nea Marin [...] ieși în grabă pe poartă, zicând;*
- *Femeia și-a recunoscut imediat oile la poartă;*
- *— Ia, dați și voi oile voastre aci pe bățătură;*
- *... aduceți apă să-i dau pe față, zise el agitat către grupul de bărbați și femei.*

b. Transcrie enunțul în care conjuncția și stabilește un raport sintactic la nivelul propoziției. Ce părți de propoziție leagă?

c. Delimitează în propoziții enunțurile în care cuvântul și stabilește un raport de coordonare în frază.

d. Precizează valoarea gramaticală a cuvântului și din enunțurile în care nu a fost conjuncție.

5. Bifează căsuța corespunzătoare enunțurilor în care există un raport de coordonare între propoziții.

- *... s-o hi dus la puțul din spatele grădinii să bea apă!*
- *Au strâns repede oile de pe unde erau și le-au mânat înapoi în sat.*
- *Au mers prima dată pe ulița care ducea la casa Mariei să vadă dacă este acolo.*
- *Tanti Rada, mama Mariei, era cu ceva treabă prin curte.*
- *Și atunci femeia se întunecă la chip de îngrijorare și își chemă omul.*
- *Ajuns acolo, omului nu-i veni să-și creadă ochilor.*

6. Identifică propozițiile coordonate din frazele de mai jos și precizează prin ce modalități se realizează coordonarea.

- a. *Fetele râdeau și alergau încercând să stăpânească mieii.*
- b. *Au revenit lângă lac, dar Maria dispăruse de parcă o înghițise pământul.*
- c. *Mulți se închinau, alții se uitau și nu înțelegeau cum de a apărut acolo fără ca cineva să bage de seamă.*

7. Încercuiește litera corespunzătoare variantei corecte de răspuns.

- În enunțul: *Era ceva stuf pe lac, dar la vremea aceea era foarte mic și mai mult pe apă,* conjuncția dar leagă:
 - a. două propoziții;
 - b. două părți de propoziție.
- Cuvântul evidențiat este conjuncție în enunțul:
 - a. *Lacul nu era foarte mare pentru că încă nu se făcuse dig în capătul lui.*
 - b. *La un moment dat însă, două dintre fete [...] au observat că oile au intrat într-unul dintre lanuri.*

c. — *la, dați și voi oile voastre aci pe bățatură și haideți cu mine să-mi arătați locu'.*

d. *Tot ca de obicei, nu era singură, ci cu încă două prietene de aceeași vârstă;*

e. — *Da, bre, acolo lângă lac, cam în dreptu' locului lu' mătălică.*

● În enunțul: *Și nici nu se vedea drum croit prin stuf*, cuvântul evidențiat are valoare morfologică de:

- conjuncție;
- prepoziție;
- semiadverb.

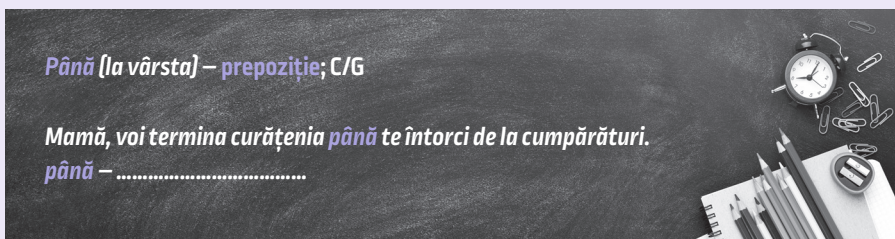
8. Precizează valoarea morfologică a cuvintelor care nu sunt conjuncții, evidențiate în grupajul de enunțuri [a–e] de la exercițiul anterior.

9. Mihnea are de rezolvat următorul exercițiu:

● Scrie valoarea morfologică a cuvântului evidențiat în enunțul: *Până la vârsta aceea fusese un copil ca toți copiii satului*, apoi alcătuieste un enunț în care să aibă altă valoare pe care o vei preciza în paranteză.

a. Citește răspunsul băiatului și încercuiește C, dacă răspunsul lui este corect sau G, dacă răspunsul este greșit.

b. Ajută-l pe Mihnea să descopere valoarea morfologică a cuvântului *până* din enunțul pe care l-a alcătuit.

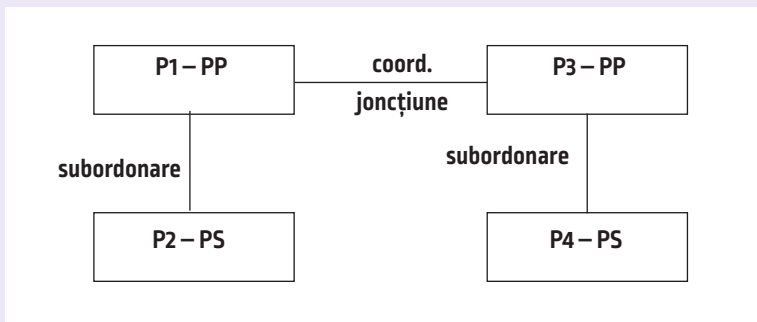
10. Realizează schema frazelor următoare și identific-o pe cea căreia îi corespunde schema dată.

a. *Au mers prima dată pe ulița care ducea la casa Mariei să vadă dacă este acolo.*

b. *A fugit către casă uitând de fetele lăsate pe marginea lacului și a început să strige la vecini.*

c. *Într-o oră știa toată ulița că Maria dispăruse și ieșiră câte unu-doi din fiecare gospodărie să-l ajute pe nea Marin la căutare.*

d. *Au strâns repede oile de pe unde erau și le-au mînat înapoi în sat.*

11. Explică rolul virgulei din fraza următoare:

Era ceva stuf pe lac, dar la vremea aceea era foarte mic și mai mult pe apă.

12. Identifică, în listele următoare, cuvintele derivate și precizează sufixele și/sau prefixele cu ajutorul cărora s-au format.

● satului	● năzdrăvani	● gospodărie
● tăbliță	● Mărioara	● bățătorită
● prietene	● mățălică	● se închinău
● oile	● ulița	● doisprezece
● rādeau	● au revenit	● aruncătură

13. Numește tipul de compunere prin care s-au format cuvintele: careva, doisprezece, pe la, niciun, „drumul vacilor”, fiecare, cineva, Sfânta din Parepa, devreme, de lângă, înapoi, undeva, Maria Petre, de pe, 1923.

14. Identifică în secvențele de mai jos cuvintele obținute prin derivare și explică modul lor de formare.

- Și o luă la fugă pe scurtătură către fundul curții lui [...].
- Și atunci femeia se întunecă la chip de îngrijorare și își chemă omul.
- Femeia și-a recunoscut imediat oile la poartă și tare s-a mirat că le vede atât de devreme.

15. Precizează sensul [propriu de bază/propriu secundar] pentru cuvintele evidențiate din următoarele secvențe:

- Puse **palma** streășină la ochi și începu să scruteze **oglinđa** lacului.
- Și atunci femeia se întunecă la **chip** de îngrijorare și își chemă **omul**.
- Mărieee... făi, Mărie! O **scătură** ușor.
- Și nici nu se vedea drum **croit** prin stuf.

16. a. Marchează cu „x” în căsuța potrivită sensului pe care cuvântul evidențiat îl are în fiecare enunț.

Enunț	Sens propriu	Sens figurat
<i>A fugit către casă uitând de fetele lăsate pe marginea lacului și a început să strige la vecini.</i>		
<i>Maria dispăruse de parcă o înghițise pământul.</i>		
<i>... fetele trebuiau să aibă multă grijă ca oile, dar mai ales năzdrăvanii de miei, să nu intre pe locurile cultivate...</i>		
<i>Nici măcar nu avea cum să se înecă cineva în lacul ăla...</i>		
<i>Maria Petre, din Parepa, se născuse la 23 septembrie 1923...</i>		
<i>Era ceva stuf pe lac, dar la vremea aceea era foarte mic și mai mult pe apă, așa că nu avea cum să se ascundă acolo.</i>		
<i>Ajunși acolo, omul își dădu pălăria jos...</i>		
<i>Puse palma streășină la ochi...</i>		

b. Construiește câte un enunț în care să folosești fiecare cuvânt evidențiat cu sensul care nu s-a regăsit în textele de la punctul a.

17. Dovedește prin patru enunțuri polisemia verbului din secvența: *Trecuseră de cel puțin trei ori prin locul acela în căutările lor.* Scrie câte un sinonim pentru fiecare sens folosit.

18. Recitește fragmentul următor, apoi răspunde la cerințele formulate:

Au strâns repede oile de pe unde erau și le-au mînat înapoi în sat. Au mers prima dată pe ulita care ducea la casa Mariei să vadă dacă este acolo. Tanti Rada, mama Mariei, era cu ceva treabă prin curte. Femeia și-a recunoscut imediat oile la poartă și tare s-a mirat că le vede atît de devreme.

Alcătuiește enunțuri în care să folosești:

- omonimele a două cuvinte;
- omofonul unui cuvânt;
- omograful unui cuvânt;
- polisemia a două verbe;
- sinonimele cuvintelor subliniate.

19. a. Identifică în fragmentele următoare elementele specifice limbajului popular:

[1] — *Tanti, Maria un'e-i, bre? întrebă una dintre fete.*

— *Da' tu pe mine mă întrebi, moțato? Păi n-ați plecat căteșitrele de dimineață?*

— *Ba da, bre, tanti, da' nu mai e! Iete oile ei aci. Niii, zbârlito! dădu fata cu un băț ca să intre oile în curtea omului.*

[2] — *Ia, dați și voi oile voastre aci pe bățatură și haideti cu mine să-mi arătați locu'. Un'e era, fă, la mar'ne?*

— *Da, bre, acoloa lângă lac, cam în dreptu' locului lu' mătălică.*

b. Selectează, din fragmentele de mai sus, trei cuvinte care aparțin limbajului nonstandard și scrie forma literară a fiecăruia.**20. Identifică termenii care ilustrează variația regională a limbii și scrie forma lor literară.**

- ... *s-o hi dus la puțul din spatele grădinii să bea apă!*
- *Cum să nu mai hie, fă? Ce, a luat-o careva pe sus? Doamne, iartă-mă! se miră Rada.*

21. Subliniază locuțiunile și scrie câte un sinonim lexical pentru fiecare.

- *Fă, ți-a sărit vreo doagă?*
- *Ajuns acolo, omului nu-i veni să-și creadă ochilor.*
- *Mulți se închinau, alții se uitau și nu înțelegeau cum de a apărut acolo fără ca cineva să bage de seamă, și mai ales, de unde?!*
- *Nu avea cum să apară acum așa, din senin, din iarbă verde.*
- ... *năzdrăvanii de miei, să nu intre pe locurile cultivate, să nu dea de necaz cu proprietarii.*
- *Maria dispăruse de parcă o înghițise pământul.*
- ... *avea doisprezece ani când a devenit peste noapte ... Sfânta din Parepa.*

22. Accentuează cuvintele din lista următoare în două moduri și precizează ce parte de vorbire este fiecare termen: întunecă, ieși, voi, casă, ochi, data, auzi, scutură. În cazul verbelor, precizează modul și timpul lor.**23. Marchează accentul în următoarele cuvinte: acolo, undeva, ulița, pricina, mă-car, celălalt, aduceți. Consultă DOOM³ pentru a verifica dacă ai rezolvat corect.****24. a. Scrie sinonimul contextual al cuvântului subliniat în enunțul: — Ia, dați și voi oile voastre aci pe bățatură.**

b. Construieste un enunț cu un alt sens al substantivului bățatură.

c. Caută în dicționar un termen științific sinonim pentru sensul cuvântului bățatură folosit la punctul b. Din ce domeniu științific face parte?

25. După ce a citit textul-suport, Mihnea și-a exprimat câteva impresii în jurnal. În textul lui, s-au strecurat câteva pleonasme. Rescrie corect enunțurile care conțin această greșeală.

Dragă jurnalule,

Mă simt fantastic astăzi. Tocmai ce mi-am terminat temele la română. Am rezolvat o droaie de exerciții, am redactat și câteva texte... Mda, știi că ador mult compunerile. Probabil că acum te întreb de ce sunt fericit. Ei bine, deși sunt foarte extenuat, nu pot să mă culc fără să-ți spun că sunt puțin îngândurat. N-o să-ți vină să crezi, dar Maria m-a pus pe gânduri...

Nu te pripi, jurnalule! Este vorba despre Maria din Parepa, personajul textului din tema de azi. Așadar, am plăcerea să-ți-o prezint pe Maria, o fată de 12 ani, care conviețuiește împreună cu familia ei, la țară. Fata se ocupă cu treburile gospodărești și este trimisă frecvent de părinții ei cu animalele la păscut. Maria nu mergea doar ea singură cu oile, ci împreună cu prietenele ei. Într-o zi, fetele o strigă pe Maria să întoarcă oile înapoi, dar observă că prietena lor este de negăsit. Ele revin în sat și alături de părinții Mariei se reîntorc din nou pe marginea lacului, unde păscuseră animalele.

După multe căutări, un copil face cea mai minunată faptă: îi anunță pe toți că Maria era aproape și dormea. Între noi fie vorba, sunt sigur și convins că Maria oboșise și adormise la umbra vreunui copăcel micuț. Probabil că a preferat mai bine să hoinărească fără rost, să viseze, să străbată câmpiile decât să stea în compania fetelor. Poate că nu îi erau prietene adevărate! Sau poate că a avut o migrenă la cap. E drept că și mie mi se întâmplă uneori câteodată să am nevoie de puțină liniște când mă doare capul.

Dar tu ce părere ai, jurnalule? Ce crezi că s-a întâmplat, de fapt, cu Maria?

TESTUL 3

☉ Citește textul de mai jos, apoi răspunde la cerințele date.

Auzind una ca asta, Michael, încurajat de succesul său, respiră atât de zgomotos încât nu lipsi mult să-i dea de gol pe toți. Nana nu era străină de soiul acela de respirație și încercă să se elibereze din strânsoarea Lizei.

Dar Liza era mai grea de cap.

— *Gata cu chestia asta, Nana, spuse ea cu asprime, trăgând-o afară din încăpere. Te avertizez că, dacă mai scoți vreun lătrat, mă duc țintă la stăpân și stăpână și îi aduc acasă de la petrecere, și apoi, o, o să vezi tu ce chelfăneală o să capeți de la stăpânul.*

Legă iarăși sărmanul câine, dar credeți cumva că Nana se opri din lătrat? Să-i aducă acasă de la petrecere pe stăpânul și pe stăpâna! Ei bine, tocmai așa ceva își dorea. Ei bine, credeți că se sinchisea că avea să încaseze o chelfăneală, atâta timp cât protejării ei aveau să se afle în siguranță?

Din păcate Liza se întoarse la cozonacii ei, iar Nana, dându-și seama că nu avea să primească vreun ajutor din partea ei, trase și iar trase de lanț până când, în cele din urmă, îl rupse. Cât ai bate din palme dădu buzna în sufrageria casei de la numărul 27 și se ridică în două labe, cea mai expresivă modalitate de comunicare a ei. Domnul și doamna Darling se prinseră numai de câțiva că ceva teribil se întâmplă în camera copiilor lor și, fără să le mai spună la revedere gazdelor lor, se năpustiră în stradă.

Numai că se scurseseră deja zece minute de când cei trei ștregari se prefăcuseră că respiră domol în spatele draperiilor, iar Peter Pan e capabil să facă o sumedenie de chestii în zece minute.

Să revenim acum în camera copiilor.

— *Totul e în regulă, dădu de veste John, părăsind ascunzătoarea. Ia spune, Peter, chiar ești în stare să zbori?*

În loc să se sinchisească să-i dea un răspuns, Peter făcu o tură în zbor prin încăpere, dărâmând în drum polița de deasupra șemineului.

— *Strașnic! exclamă John și Michael.*

— *Ce simpatic! strigă Wendy.*

— *Da, sunt simpatic, o, ce simpatic mai sunt! rosti Peter, dând din nou uitării bunele maniere.*

Părea fermecător de lesnicios, așa că încercară mai întâi de pe podea și după aceea din pat, dar de fiecare dată o apucau în jos în loc să se îndrepte în sus.

— *Ia spune, cum o faci? întrebă John, frecându-și genunchiul.*

Băiatul avea înclinații practice.

– Pur și simplu trebuie să-ți treacă prin cap gânduri minunate, explică Peter, și ele te vor ridica în aer.

Le arată din nou.

– Ești foarte iscusit la chestia asta, spuse John, așa că n-ai putea să ne mai arăți încă o dată, dar cu încetinitorul?

Peter o făcu, atât repede cât și încet.

– M-am prins care-i șpilul, Wendy! strigă John, dar își dădu seama numaidecât că nu lucrurile nu stăteau tocmai așa.

Niciunul nu era în stare să zboare măcar preț de o șchioapă, chiar dacă Michael putea citi deja cuvinte formate din două silabe, iar Peter habar n-avea care era diferența dintre A și Z.

Firește că Peter îi luase peste picior, căci nimeni nu este capabil să zboare dacă pe el nu este prefrată pulberea zânelor. Din fericire, după cum v-am mai zis, una dintre mâinile lui se pătase cu așa ceva, iar el o suflă asupra fiecăruia dintre ei, cu cele mai impresionante rezultate.

– Acum doar scuturați-vă un pic umerii așa, rosti el, și dați-vă drumul.

Cu toții se aflau în paturile lor, și bravul Michael se lansă cel dintâi. Nu era tocmai încredințat că avea să izbutească, dar se lăsă la cheremul aerului care îl purtă de-a lungul încăperii.

– Am zburat! zbieră el pe când se afla încă în aer.

John se încumetă și el și se ciocni de Wendy lângă ușa băii.

(J.M. Barrie, *Peter Pan*. *Peter și Wendy*, traducere de Lucian Popa)

1. Subliniază predicatelor din secvențele următoare, precizând felul lor:

Enunț	Felul predicatului
<i>Dar Liza era mai grea de cap.</i>	
<i>Peter îi luase peste picior.</i>	
<i>Părea fermecător de lesnicios.</i>	
<i>Cu toții se aflau în paturile lor.</i>	
<i>... spuse ea cu asprime, trăgând-o afară din încăpere.</i>	
<i>Să revenim acum în camera copiilor.</i>	

2. Precizează numărul de propoziții din următoarele enunțuri:

a. *Nana nu era străină de soiul acela de respirație și încercă să se elibereze din strânsoarea Lizei.*

b. *M-am prins care-i șpilul, Wendy!*

- c. Peter habar n-avea care era diferența dintre A și Z.
 d. Auzind una ca asta, Michael, încurajat de succesul său, respiră atât de zgomotos încât nu lipsi mult să-i dea de gol pe toți.

3. Notează cu A (adevărat)/F (fals) valoarea de adevăr a următoarelor enunțuri:

- a. În enunțul: *Acum doar scuturați-vă un pic umerii așa.*, verbul cu funcție sintactică de predicat este la perfect compus.
- b. În enunțul: *Firește că Peter îi luase peste picior, căci nimeni nu este capabil să zboare dacă pe el nu este prefirată pulberea zânelor.*, există un predicat verbal care nu este exprimat prin verb predicativ.
- c. În enunțul: *Niciunul nu era în stare să zboare măcar preț de o șchioapă, chiar dacă Michael putea citi deja cuvinte formate din două silabe, iar Peter habar n-avea care era diferența dintre A și Z.*, există două locuțiuni verbale cu funcția de predicat verbal.
- d. În enunțul: *Nana, dându-și seama că nu avea să primească vreun ajutor din partea ei, trase și iar trase de lanț până când, în cele din urmă, îl rupse.*, toate predicatul sunt exprimate prin verbe la perfectul simplu.
- e. În enunțul: *Cât ai bate din palme, dădu buzna în sufrageria casei de la numărul 27 și se ridică în două labe, cea mai expresivă modalitate de comunicare a ei.*, numeralele au aceeași funcție sintactică și aceeași valoare morfologică.

4. Asociază cuvântul subliniat cu funcția sintactică corespunzătoare:

Enunț	Funcție sintactică
<i>Legă iarăși <u>sărmanul</u> câine.</i>	subiect
<i>Băiatul <u>avea</u> înclinații practice.</i>	atribut pronominal
<i>Auzind una <u>ca asta</u>, Michael, încurajat de succesul său, respiră atât de zgomotos.</i>	complement direct
<i>Cu <u>toții</u> se aflau <u>în paturile</u> lor.</i>	complement prepozițional
<i>... el o suflă <u>asupra fiecăruia</u> dintre ei.</i>	circumstanțial de loc
<i>Michael putea <u>citi</u> deja cuvinte formate din două silabe.</i>	atribut adjectival
<i>... nimeni nu este <u>capabil</u> să zboare</i>	predicat verbal
	nume predicativ

5. Completează enunțurile respectând indicațiile dintre paranteze.

- a. *Spuse ea cu asprime* [complement indirect exprimat prin substantiv propriu].
- b. *John se încumetă și el* [circumstanțial de mod, exprimat prin verb la infinitiv].
- c. *Le arată din nou* [complement direct exprimat prin pronume nehotărât].
- d. *Peter făcu o tură în zbor* [circumstanțial de timp exprimat prin adverb de timp].
- e. [circumstanțial de cauză exprimat prin verb la gerunziu], *lucrurile nu stăteau tocmai așa.*

6. Încercuiește litera corespunzătoare funcției sintactice a cuvântului subliniat:

i. Michael, încurajat <u>de succesul</u> său, respiră.	a. complement prepozițional	b. atribut
ii. spuse ea <u>cu asprime</u>	a. complement prepozițional	b. circumstanțial de mod
iii. Nana se opri <u>din lătrat</u> .	a. complement prepozițional	b. circumstanțial de timp
iv. Liza se întoarse <u>la cozonacii ei</u> .	a. complement prepozițional	b. circumstanțial de loc

7. În secvența: *Din păcate Liza se întoarse la cozonacii ei, iar Nana, dându-și seama că nu avea să primească vreun ajutor din partea ei, trase și iar trase de lanț până când, în cele din urmă, îl rupse., identifică:*

- a. două locuțiuni diferite, precizând felul lor și funcția lor sintactică;
- b. două pronume personale diferite, precizând cazul și funcția lor sintactică;
- c. un circumstanțial și un complement prepozițional.

8. În secvența: *Firește că Peter îi luase peste picior, căci nimeni nu este capabil să zboare dacă pe el nu este prefrată pulberea zânelor., identifică:*

- a. trei subiecte exprimate prin părți de vorbire diferite;
- b. două tipuri diferite de predicat;
- c. trei cuvinte fără funcție sintactică.

9. a. Alcătuieste un enunț în care substantivul în cazul genitiv din secvența: *Peter făcu o tură în zbor prin încăpere, dărâmând în drum polița de deasupra șemineului. să aibă funcția de atribut genitival.*

b. Alcătuieste un enunț în care substantivul în cazul genitiv din secvența: *Numai că se scurseseră deja zece minute de când cei trei ștregari se prefăcuseră că respiră domol în spatele draperiilor. să aibă funcția de complement indirect.*

c. Alcătuieste un enunț în care substantivul cu funcția de complement prepozițional din secvența: *îi aduc acasă de la petrecere, și apoi o să vezi tu ce chelfăneală o să capeți de la stăpânul. să aibă funcția de subiect.*

d. Alcătuieste un enunț în care pronumele cu funcția de atribut din secvența *Domnul și doamna Darling se prinseră numaidecât că ceva teribil se întâmplă în camera copiilor lor. să aibă funcția de complement indirect.*

10. Alcătuieste propoziții după următoarele scheme:

- S/substantiv comun + A/adjectiv propriu-zis + PV/verb predicativ + CL/substantiv comun;
- CL/adverb de loc + PV/verb predicativ + S/substantiv propriu;
- PN/verb copulativ și nume predicativ + S/verb la infinitiv + C prep./substantiv comun;
- CM/substantiv comun + CD/pronume personal + PV/verb predicativ + CD/pronume demonstrativ.

11. Construieste enunțuri în care să existe:

- un nume predicativ exprimat prin pronume negativ în cazul genitiv;
- un circumstanțial de cauză exprimat prin pronume demonstrativ;
- un circumstanțial de scop exprimat prin verb la infinitiv;
- un complement direct exprimat prin verb la infinitiv;
- un subiect multiplu exprimat prin pronume personale;
- un complement prepozițional (de agent) exprimat prin pronume posesiv;
- un atribut exprimat prin pronume reflexiv;
- un atribut exprimat prin adjectiv pronominal nehotărât;
- un complement prepozițional exprimat prin numeral cardinal.

12. Wendy l-a sfătuit pe Peter Pan să învețe mai mult, pentru că a descoperit niște propoziții scrise cu greșeli. Ajută-l să repare greșelile de grafie:

- Suntem alături de copii noștrii.*
- Nana putea citii mai bine de cât toți.*
- Aș fii procedat la fel ca și John.*
- Î-mi pare bine de cunoștiință.*
- Pute-ți venii cu noi în parc ?*

13. Bifează seria în care cuvântul subliniat are aceeași funcție sintactică în toate enunțurile:

- O cunosc de mică. Am luat o cu noi. O să merg la teatru.
- Îi prețuim pentru moralitate. Îi spun mereu adevărul. Îi vedea și tu dreptatea cândva.

c. Fratele ei este medic. Ne-am bazat pe spusele ei. Buchetul din mâinile ei era minunat.

d. Ne-am cunoscut la cursurile de oratorie. Ne-a explicat imediat situația. Adunatu-ne-am la timp.

14. Marchează cu „x” căsuța corespunzătoare tipului de subiect din fiecare construcție dată.

Construcție	Subiect exprimat	Subiect neexprimat inclus în designența verbului	Subiect neexprimat subînțeles
... una dintre mâinile lui se pătase			
... să se elibereze din strânsoarea Lizei.			
... după cum v-am mai zis			
Am zburat!			
Da, sunt simpatic.			
... cei trei ștregari se prefăcuseră			
... mă duc țintă la stăpân și stăpână			

15. Grupează în două coloane propozițiile simple și propozițiile dezvoltate:

- Dar Liza era mai grea de cap.
- Gata cu chestia asta, Nana.
- Niciunul nu era în stare.
- Să revenim acum în camera copiilor.
- Le arătă din nou.
- Peter habar n-avea.

UNITATEA I

TESTUL 1

1. Conjunțiile: *sau, să, căci, ca să, că, dacă, și, ci, dar, deci*; prepozițiile: *de, ca, pe, prin, din, la, cu*.

2. De exemplu: *Dirijorul a făcut o plecăciune, iar oamenii au aplaudat.*; *În dimineața aceea, nu a plouat, nici soarele nu a apărut.*; *Ori mergem la cinema, ori vedem un film acasă.*; *Ba accepta invitația, ba se răzgândea.*; *I-am răspuns, însă nu m-a auzit.*; *În tabără, copiii fie căutau ciuperci, fie adunau plante medicinale.*

3. Conjunții coordonatoare: *sau, și, ci, dar, deci, iar, nici, ori, ba, însă, fie*; conjunții subordonatoare: *să, căci, ca să, că, dacă*.

4. a.

Și o luă la fugă pe scurtătură către fundul curții lui;

Maria Petre, din Parepa, se născuse la 23 septembrie 1923 și avea doisprezece ani;

Îi spuse ce au zis fetele și nea Marin, că așa îl chema pe tatăl Mariei, ieși în grabă pe poartă, zicând;

Femeia și-a recunoscut imediat oile la poartă;

– la, dați și voi oile voastre aci pe bătătură;

... aduceți apă să-i dau pe față, zise el agitat către grupul de bărbați și femei.

b. aduceți apă să-i dau pe față, zise el agitat către grupul de bărbați și femei.
[conjunția leagă părțile componente ale atributului multiplu];

c. Maria Petre, din Parepa, se născuse la 23 septembrie 1923¹/și avea doisprezece ani²/; Îi spuse ce au zis fetele¹/și nea Marin [...] ieși în grabă pe poartă zicând²/;

d. Și (o luă la fugă) – conector discursiv; (Femeia) și-(a recunoscut) – pronume reflexiv; (dați) și (voi oile) – semiadverb.

5.

... s-o hi dus la puțul din spatele grădinii să bea apă!

Au strâns repede oile de pe unde erau și le-au mânat înapoi în sat.

Au mers prima dată pe ulița care ducea la casa Mariei să vadă dacă este acolo.

Tanti Rada, mama Mariei, era cu ceva treabă prin curte.

Și atunci femeia se întunecă la chip de îngrijorare și își chemă omul.

Ajuns acolo, omului nu-i veni să-și creadă ochilor.

6. *Fetele râdeau și alergau încercând.* – coordonare prin joncțiune conjuncțională;
Au revenit lângă lac, dar Maria dispăruse – coordonare prin joncțiune conjuncțională;

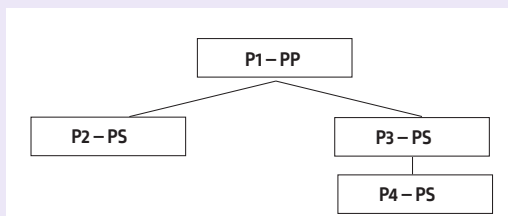
Mulți se închinau¹, alții se uitau²și nu înțelegeau.³ – P1 – P2: coordonare prin juxtapunere; P2 – P3: coordonare prin joncțiune conjuncțională.

7. a; b; c.

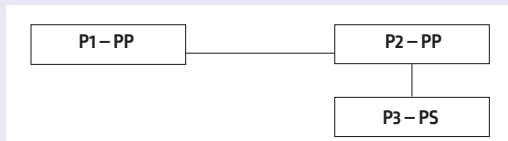
8. *încă* – adverb; *ia* – interjecție; *cam* – semiadverb.

9. a. C; b. conjuncție subordonatoare.

10. a. *Au mers prima dată pe ulița¹/care ducea la casa Mariei²/să vadă³/dacă este acolo.⁴*

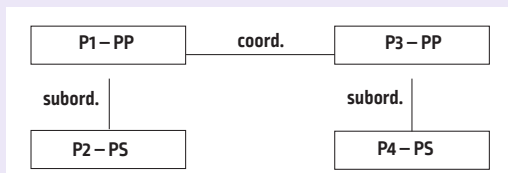

b. *A fugit către casă uitând de fetele lăsate pe marginea lacului¹și a început²/să strige la vecini.³*

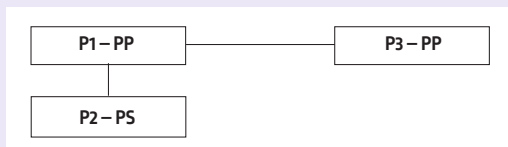

c. *Într-o oră știa toată ulița¹/că Maria dispăruse²și ieșiră câte unu-doi din fiecare gospodărie³/să-l ajute pe nea Marin la căutare.⁴*

Schema dată îi corespunde frazei de la punctul c.

d. *Au strâns repede oile¹/de pe unde erau²și le-au mânat înapoi în sat.³*

Sugestii de rezolvare

11. Virgula s-a folosit înaintea unei conjuncții coordonatoare adversative.

12. *tăbliță* – derivat cu sufixul *-iță*; *Mărioara* – derivat cu sufixul *-oară*; *mătălică* – derivat cu sufixul *-ică*; *au revenit* – derivat cu prefixul *re-*; *gospodărie* – derivat cu sufixul *-ie*; *aruncătură* – derivat cu sufixul *-ătură*.

13. **Ne amintim!** Tipurile de compunere sunt: subordonarea, juxtapunerea (numită și alăturare) și abrevierea. (vezi GLR – Sinteze și exerciții, p. 25–26)

Compunere prin alăturare: *careva, pe la, niciun, fiecare, cineva, devreme, de lângă, înapoi, undeva, Maria Petre, de pe*; compunere prin subordonare: *doisprezece, „drumul vacilor”, Sfânta din Parepa, 1923*.

14. *scurtătură* – s-a format prin derivare de la verbul *a scurta* cu sufixul *-ătură*; *îngrijorare* – s-a format prin derivare cu sufixul *-re* de la verbul *a îngrijora*, format, la rândul lui, prin derivare de la substantivul *grijă* cu prefixul *în-* și sufixul *-ura*; *a recunoscut* – s-a format prin derivare de la verbul *a cunoaște* cu prefixul *re-*.

15. sens propriu de bază: *palma, chip*; sens propriu secundar: *oglindea, omul, scutură, croit*.

16. a.

Enunț	Sens propriu	Sens figurat
<i>A fugit către casă uitând de fetele lăsate pe marginea lacului și a început să strige la vecini.</i>	x	
<i>Maria dispăruse de parcă o înghițise pământul.</i>		x
<i>... fetele trebuiau să aibă multă grijă ca oile, dar mai ales năzdrăvani de miei, să nu intre pe locurile cultivate...</i>	x	
<i>Nici măcar nu avea cum să se îneca cineva în lacul ăla...</i>	x	
<i>Maria Petre, din Parepa, se născuse la 23 septembrie 1923...</i>	x	
<i>Era ceva stuf pe lac, dar la vremea aceea era foarte mic și mai mult pe apă, așa că nu avea cum să se ascundă acolo.</i>	x	
<i>Ajunși acolo, omul își dădu pălăria jos...</i>	x	
<i>Puse palma streășină la ochi...</i>		x

b. *Îmi strigă și acum că nu l-am ajutat la nevoie.*; *Cățelul înghițise imediat chiftelețele.*; *Profesorul este un om cultivat.*; *Cuvintele i s-au înecat înainte de a fi rostite.*; *Din copilărie i se născuse dorința de naviga.*; *În timpul discursului a reușit să se ascundă de critica publicului.*; *O pălărie de nori acoperea pădurea.*; *Rândunicile și-au făcut din nou cuib sub streășină.*

17. De exemplu: **A trecut strada.** (*a traversat*); **I-a trecut răceala.** (*s-a vindecat*); **De sărbători, unchii au trecut pe la noi.** (*ne-au vizitat*); **A trecut toate examenele.** (*a promovat*).

18. Omonimele a două cuvinte: *Barca era legănată de unde line., Poartă o rochie cu motive florale.*; omofonul unui cuvânt: *De vreme ce îi plac drumețiile, merge adesea la munte.*; omograful unui cuvânt: *Mamuții au trăit în era glaciară.*; polisemia a două verbe: *A strâns sacul la gură cu o frânghie groasă.; I-ar plăcea să vadă piramidele egiptene.*; sinonimele cuvintelor subliniate: *După ce i-am adunat pe toți, am început jocul.; Ghidul i-a dirijat pe turiști spre principalele obiective ale orașului.; Pe drumul spre carierele de calcar treceau camioane.; Munca îl înnobilea-ză pe om.; L-am chemat la joacă și a venit îndată.*

19. Ne amintim! *Limbajul popular este forma pe care o îmbracă limba în vorbire, atât în mediul rural, cât și în cel urban. Registrele regionale sunt manifestări ale limbii populare, restrânse la un anumit spațiu geografic. (vezi GLR – Sinteze și exerciții, p. 392)*

a. (1) *un'e, bre, Da', moțato, tanti, da', lete, aci. Niii, zbârlyto;* (2) *la, aci, bătătură, haideti, locu', Un'e, fă, mar'ne, bre, acolea, în dreptu', lu' mătălică.*

b. De exemplu: *un'e (unde), aci (aici), iete (uite), lu' (lui).*

20. *s-o hi dus (s-o fi dus), să nu hie (să nu fie).*

21. *a sărit vreo doagă – ai înnebunit; nu-i veni să-și creadă ochilor – nu crezu; să bage de seamă – să observe; din senin – neașteptat; să nu dea de necaz – să nu se certe; (o) înghițise pământul – dispăruse; peste noapte – deodată.*

22. *întunecă* (verb la indicativ, prezent)/*întunecă* (verb la indicativ, perfect simplu);

ieși (verb la imperativ/indicativ, prezent, persoana a II-a)/*ieși* (verb la indicativ, perfect simplu, persoana a III-a, numărul singular);

voi (pronume personal)/*voi* (verbul *a voi* la indicativ, perfect simplu);

casă (substantiv comun)/*casă* (verbul *a casa* la indicativ, perfect simplu);

ochi (substantiv comun)/*ochi* (verbul *a ochi* la indicativ, perfect simplu);

data (substantiv comun)/*data* (verbul *a data* la indicativ, imperfect);

auzi (verbul *a auzi* la indicativ, prezent)/*auzi* (verbul *a auzi* la indicativ, perfect simplu);

scutură (verbul *a scutura* la indicativ, prezent)/*scutură* (verbul *a scutura* la indicativ, perfect simplu).

23. *acolo, undeva, ulița, pricina, măcar, celălalt, aduceți.*

Sugestii de rezolvare

24. a. *bătătură* – curte; b. *Pantofii cei noi mi-au făcut o băătătură la picior.*; c. *clavus* (domeniul medical).

25. *Mda, știi că ador compunerile.; Ei bine, deși sunt extenuat, nu pot să mă culc fără să-ți spun că sunt puțin îngândurat.; Așadar, am plăcerea să ți-o prezint pe Maria, o fată de 12 ani, care conviețuiește cu familia ei, la țară.; Maria nu mergea singură cu oile, ci împreună cu prietenele ei.; Într-o zi, fetele o strigă pe Maria să întoarcă oile, dar observă că prietena lor este de negăsit.; Ele revin în sat și alături de părinții Mariei se reîntorc pe marginea lacului, unde păscuseră animalele.; După multe căutări, un copil face o faptă minunată.; Între noi fie vorba, sunt sigur/convins că Maria obosise și adormise la umbra vreunui copăcel; Probabil că a preferat să hoinărească, să viseze, să străbată câmpiile decât să stea în compania fetelor. Sau poate că a avut o migrenă. E drept că și mie mi se întâmplă uneori/câteodată să am nevoie de puțină liniște când mă doare capul.*

TESTUL 2

1. a. izolează substantivul în vocativ de restul enunțului; b. izolează construcția incidentă de restul enunțului; c. este obligatorie utilizarea virgulei înaintea conjuncțiilor adversative.

Ne amintim normele de punctuație ale conjuncțiilor! (vezi GLR – Sinteze și exerciții, p. 186)

2. *Spre seară, Lizuca se rătăcește în pădure împreună cu câinele ei, Patrocle. Aceasta se gândește că ar trebui să cioplească o toacă din lemn care să facă zgomot și să dea de știre bunicilor, dar, pentru că nu au cuțit, hotărâsc să se adăpostească în scorbura unei răchite. Lizuca se sperie de o umbră, crezând că este un bursuc, Patrocle aleargă după el, dar, dându-și seama că era un iepure, revine la răchită. Totuși, cei doi prieteni nu pot adormi deoarece, mai întâi, se aude țârâitul unui greier, iar apoi, din spatele unei uși de cremene, își fac apariția niște omuleți zâmbitori.*

3. a. *în pădure o umbră tainică și, deasă se întindea, izvorând din văi și cotloane necunoscute.*

– și₁ asigură coordonarea între două atribute: *tainică și deasă*;

– și₂ asigură coordonarea între două circumstanțiale de loc: *din văi și cotloane*.

b. De exemplu: *spre răsărit se înroșea luna și creștea lumina*.

c. De exemplu: *dându-și seama* – pronume reflexiv; *Patrocle se și repezi-se* – adverb de întărire (semiadverb).

d. *iar* – adverb de mod; de exemplu: *Lizuca s-a speriat, iar Patrocle a fugit după bursuc.* – conjuncție coordonatoare.